

Ajankohtaista kiertotalouslainsäädännöstä

Uudelleenkäytön ammattilaispäivät 2.10.2024
ympäristöneuvos Anna-Maija Pajukallio

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Esityksen sisältö

- Terveystoimintoihin kohti kiertotalouslakia
- Mitä on jo lainsäädännössä – esimerkkejä
- EU:n kiertotaloussäätely - esimerkkejä
- Petteri Orpon hallitusohjelma
- Kiertotalouslakityö käynnistynyt
- Muuta kansallista säätelyä kohden kiertotaloutta

Terveydenhoitolaista kiertotalouslaiksi

- **Terveydenhoitolaki 1927**
- Ensimmäinen jätelaki eli **jätehuoltolaki** vuodelta 1979
- Nykyaikaisen jätehuollon perustan loi vuonna 1994 voimaan tullut **jätelaki** (EU-säätely taustalla)
 - laki sisälsi jo "kiertotalouskomponentteja":
etusijajärjestyksen aihio, tuottajavastuu 2004
- **Jätelain kokonaisuudistus 2010**
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646>
 - jätelaki + 20 asetuksen kokonaisuus
 - "kiertotalouskomponentteja" lihavoitettiin
 - jätelakiin tehty sen jälkeen toistakymmentä muutosta
- **Jätelaista kiertotalouslaiksi** – hanke käynnistyi kesällä

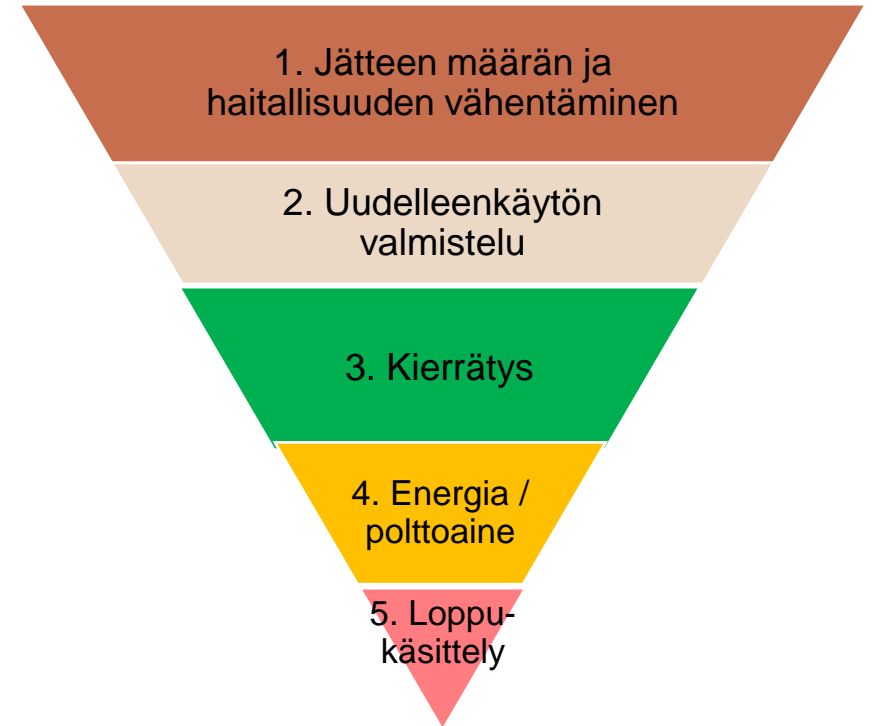
Lähde: Uusioutiset (2017)

Mitä meillä jo on lainsäädännössä

Jätelain etusijajärjestys JL 8 §

- **Ammattimaisella toimijalla on velvollisuus tuotannossaan:**
 - Ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta.
 - Jos jätettä kuitenkin syntyy, jätteen haltijan on ensisijaisesti valmistettava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se.
 - Jos kierrätys ei ole mahdollista, jätteen haltijan on hyödynnettävä jäte muulla tavoin, mukaan lukien hyödyntäminen energiana.
 - Jos hyödyntäminen ei ole mahdollista, jäte on loppukäsiteltävä.

Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet ja kiellot JL 9 § 1 mom poimintoja

Tuotteen valmistajan on huolehdittava siitä, että:

- 1) valmistuksessa käytetään säästeliäästi raaka-aineita ja raaka-aineina käytetään jätteitä, jätteestä valmistettuja raaka-aineita tai käytettyjä tuotteita tai niiden osia;
- 3) tuotantomenetelmä valitaan siten, että valmistuksessa syntyy mahdollisimman vähän jätettä ja syntyvä jäte on terveydelle ja ympäristölle mahdollisimman haitatonta;
- 4) tuotetta ei pakata tarpeettomasti;
- 5) tuote on resurssitehokas, elinkaareltaan ja käyttöiältään kestävä, korjattava, päivitettävä ja uudelleenkäytettävä sekä jätteenä kierrätettävä ja siitä ja sen käytöstä syntyy mahdollisimman vähän jätettä;
- 7) kriittisiä raaka-aineita sisältävä tuote on mahdollisuuksien mukaan uudelleenkäytettävä ja jätteenä kierrätettävä.

Uudelleenkäytön valmistelun edistäminen JL 11 §

- Kunnan, tuottajan tai muun jätteen ammattimaista keräystä harjoittavan on jätteen keräyksen yhteydessä varattava **uudelleenkäytön valmistelua harjoittaville yrityksille ja yhteisöille tasapuolinen mahdollisuus saada uudelleenkäytön valmisteluun soveltuva jäte osoittamastaan vastaanottopaikasta** siltä osin kuin se ei itse järjestä kyseisen jätteen uudelleenkäytön valmistelua. **Jätettä vastaanotettaessa ja kerättäessä on toimittava siten, ettei mahdollisuus jätteen uudelleenkäytön valmisteluun heikenny.**
- Jätteen luovuttamisesta uudelleenkäytön valmisteluun on tehtävä **kirjallinen sopimus**. Jätteen luovuttaja **voi periä** uudelleenkäytön valmistelua harjoittavalta yritykseltä tai yhteisöltä jätteen **kustannustehokkaasta keräyksestä ja varastoinnista aiheutuneet kustannukset**. **Uudelleenkäytön valmistelua harjoittavan yrityksen ja yhteisön on annettava jätteen käsittelyä koskevat tiedot jätteen luovuttajalle.**

VNa sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta

5 § Erilliskeräystä koskevat yleiset vaatimukset

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun erilliskeräys on järjestettävä siten, että:

- 1) vastaanottopaikoissa **huolehditaan uudelleenkäyttöön valmisteltavien laitteiden erottelusta** muusta sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta ennen romun kuljetusta muualle varaamalla uudelleenkäyttöä harjoittaville yrityksille ja yhteisöille tasapuolinen mahdollisuus laitteiden toimintakunnon arviointiin ja hankintaan sekä kehittämällä toimintaa muutoinkin uudelleenkäytön valmistelun edistämiseksi ottaen lisäksi huomioon mitä jätelain 11 a §:ssä säädetään;
- 2) sähkö- ja elektroniikkalaiteromun **erilliskeräyksessä ja kuljetuksessa varmistetaan mahdollisimman hyvät edellytykset uudelleenkäytön valmistelulle** ja kierrätykselle sekä vaarallisten aineiden, seosten ja komponenttien poistamiselle romusta;
- 3) minimoidaan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun loppukäsittely sekalaisena yhdyskuntajätteenä ja varmistetaan erilliskerätyn romun muu asianmukainen käsittely.

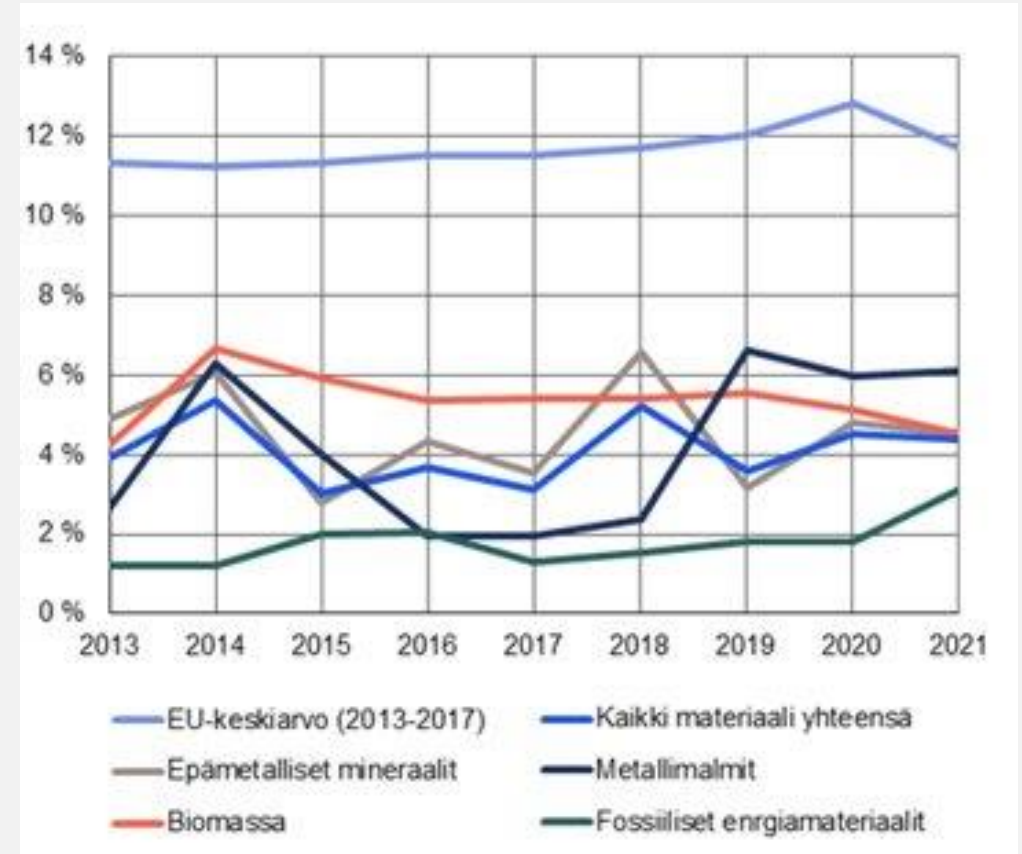
Edellä 1 momentin 1 kohta ei koske jakelijan jätelain 56 §:n mukaisesti järjestämää sähkö- ja elektroniikkalaiteromun vastaanottoa.

Uudelleenkäytön aika on nyt

- Uudelleenkäyttö on nyt muotia – erityisesti vaatteiden uudelleenkäyttö
 - Esimerkkejä:
 - Lentokentällä uudelleenkäyttökauppa
 - Merkkituotteiden omat uudelleenkäyttöbrändit
 - Kauppakeskusten panostus uudelleenkäyttöön, kierrätyskeskusten muutos
- Digitaaliset alustat
 - Lisänneet erityisesti kuluttajien välistä uudelleenkäyttökauppaa
- Uudelleenkäytettävät tekstiilit ovat tällä hetkellä nopeimmin kasvava tekstiilimyynnin ala.
- **EU:n kiertotaloussäännöksissä konkreettisia uudelleenkäyttöä koskevia vaatimuksia**
- **Luonnonvarojen kulutus kasvaa ja kiihtyy!**

Suomessa materiaalit säilyvät kierrossa vähemmän kuin EU:ssa keskimäärin

EU:n kiertotalouden toimintaohjelma v. 2015

VUODEN 2018 ISON JÄTESÄÄDÖSPAKETIN TÄYTÄNTÖÖNPANO VUONNA 2021

- muutokset jätelakiin (jätelaki 646/2011, muutos 714/2021) sekä moneen sen nojalla annettuun asetukseen
- vaiheittainen toimeenpano
- lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet on lajiteltava ja kerättävä erikseen kierrätystä varten
 - erilliskerättyä jätettä ei enää saa viedä kaatopaikalle eikä poltettavaksi.
 - kunta kilpailuttamaan ja järjestämään erilliskerättävien kunnan vastuulle kuuluvien jätteiden kuljetuksen kiinteistöiltä
- tuottajille velvollisuus liittyä tuottajayhteisöön, tuottajille uudet kierrätysmaksujen määräytymisperusteet, tuottajavastuu laajeni etäkauppaan
- Jätelaki ja asetukset – mikä muuttui, miten toimin? <https://ym.fi/jatteet/jatelaki>

SUP-DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO VUONNA 2022

- muutokset jätelakiin (jätelaki 646/2011, muutos 1096/2022) + asetukset (kuten VNa eräistä muovituotteista ja VNa eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille maksamista korvauksista)
- myyntikieltoja, merkintävaatimuksia, juomapakkausten tuotesuunnittelu- ja erilliskeräysvaatimuksia, tuottajien siivouuskunnostusvastuu ...

Kiertotalouden sääntely jatkuu EU:ssa

- **EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelman (CEAP, vuodelta 2020) lukuiset säädökset**
 - edetään yhä enenevässä määrin kohden kiertotalousajattelua
 - asetukset yleistyvät, elinkaarinäkökulma
 - todella yksityiskohtaista sääntelyä
- **Von der Leyenin poliittiset suuntaviivat seuraavalle Euroopan komissiolle 2024–2029:**
 - **Kiertotaloussäädös (Circular Economy Act)**, joka auttaa luomaan markkinakysyntää uusiomateriaaleille sekä kehittämään sisämarkkinat jätteelle varsinkin kriittisten raaka-aineiden osalta
 - Edellisen komission aikana annettujen kiertotaloussäädösten täytäntöönpanoon satsataan

CEAP (2020) poimintoja – täytäntöönpano & neuvottelut

Akkuasetus
hyväksytty

Pakkaus- ja
pakkausjäte-
asetus
Corrigendum-
menettelyssä

Ajoneuvojen
kiertotalous-
asetus
neuvottelut kesken

Ekosuunnittelu-
asetus
TEM

SER-
direktiivin
muutos
hyväksytty

Jättedirektiivin
muutos
(elintarvike,
tekstiilit)
yleisnäkemys

CRMA (TEM)
Kiertotalous-
luku
hyväksytty

Right to
repair
OM

Jätteesiirto-
asetus
hyväksytty

Vihreät
väittämät
yleisnäkemys

EU:n akkuasetus

- Koko arvoketjun kattavan EU:ssa hyväksytyin akkuasetuksen voimaantulo on porrastettu 2024-2036 ja sen toimeenpano etenee vaiheittain
- 1. vaiheessa jätelakiin lisättiin asetuksen edellyttämät akkujen ja paristojen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymistä ja nimeämistä koskevat vaatimukset
- 2. vaiheessa säädetään markkinavalvontaviranomaisesta. Tätä koskeva HE-luonnos käsiteltävänä eduskunnassa osana kuntavastuun rajaamista koskevaa jätelain muutosta (jätelaki-1-HE).
 - Kestävyys-, turvallisuus-, merkintä- ja tietovaatimukset (artikla 5), aineita koskevia rajoitukset (artikla 6), sähköajoneuvojen ajovoima-akkujen, ladattavien teollisuusakkujen ja kevyiden liikkumisvälineiden akkujen hiilijalanjälki-ilmoitus (artikla 7), kierrätettyä sisältöä koskevat vaatimukset (artikla 8), yleiskäyttöisten kannettavien akkujen ja paristojen sekä ladattavien teollisuusakkujen, kevyiden liikkumisvälineiden akkujen ja sähköajoneuvojen ajovoima-akkujen suorituskyky- ja kestovaatimukset (artikla 9 ja 10), kannettavien akkujen ja paristojen ja kevyiden liikkumisvälineiden akkujen irrotettavuutta ja vaihdettavuutta (artikla 11), kiinteiden akkupohjaisten energiavarastojärjestelmien turvallisuus (artikla 12), akkujen ja paristojen merkintävaatimukset (artikla 13), IV-luvussa säädetty vaatimustenmukaisuus, EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus (artikla 18), CE-merkinnän kiinnittämistä koskevat säännöt ja edellytykset (artikla 19). 39 artiklassa säädettyjen valmistajien velvollisuuksien noudattaminen, akkukennojen ja akkumoduulien toimittajien velvollisuuksien noudattaminen (artikla 39), valtuutettujen edustajien velvollisuuksien noudattaminen (artikla 40), maahantuojien velvollisuuksien noudattaminen (artikla 41), jakelijoiden velvollisuuksien noudattaminen (artikla 42), jakelupalvelujen tarjoajien velvollisuuksien noudattaminen (artikla 43), tapaukset, joissa valmistajan velvollisuuksia sovelletaan maahantuojiin ja jakelijoihin (artikla 44), talouden toimijoiden velvollisuuksien noudattamista, jotka saattavat markkinoille tai ottavat käyttöön akkuja tai paristoja, jotka on valmisteltu uudelleenkäyttöön tai käyttötarkoituksen muuttamiseen tai joiden käyttötarkoitus on muutettu tai jotka on uudelleenvalmistettu (artikla 45) VII luvussa säädettyjä akkuja ja paristoja koskevan asianmukaisen huolellisuuden toimintapolitiikkoja koskevien talouden toimijoiden velvollisuuksien noudattaminen, X luvussa säädetty unionin markkinavalvonta ja unionin suojamenettelyt, IX luvussa säädetty digitaalisen akkupassin noudattamisvelvollisuus
- Markkinavalvontaviranomaiseksi esitetty Tukesia. Uuden tehtävän resursointi on haastavaa tuottavuusohjelman takia.
- 3. vaiheessa toimeenpannaan mm. tuottajavastuuta koskevat muutokset.

SER-direktiivin muutos

- Julkaistu 19.4.2024; täytäntöönpano viimeistään 9.10.2025
 - [32024L0884](#)
- taustalla Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu tuottajavastuun taannehtivuudesta (aurinkopaneelit)
- tuottajan jätehuoltovastuu koskee vain sellaisia käytöstä poistettuja aurinkopaneeleja, jotka saatettu markkinoille 2012 jälkeen (jolloin paneelit lisättiin SER-direktiivin soveltamisalaan)
- aurinkopaneelien merkintävaatimus (markkinoille saattamisen ajankohta)

Jätteensiirtoasetus

- EU:n uudistettu jätteensiirtoasetus julkaistaan huhtikuun 2024 aikana (voimaan 20. päivänä julkaisusta). Soveltaminen alkaa pääosin 2 vuoden kuluttua voimaantulosta.
- Tavoitteet
 - **Helpottaa uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen tarkoitettujen jätteiden siirtoja EU:ssa;**
 - Varmistaa, että EU ei vie jätteisiin liittyviä ongelmiaan **kolmansiin maihin;**
 - Torjua jätteiden **laittomia siirtoja**
- Poimintoja muutoksista
 - Muutoksia mm. ilmoitusmenettelyyn ja sen aikarajoihin
 - Otetaan käyttöön EU-laajuinen sähköinen järjestelmä, jossa ilmoitetaan sekä jättesiirtoluvan vaativien jätteiden että vihreiden jätteiden siirroista.
 - Muovijätteelle asetetaan vientikielto OECD-maiden ulkopuolelle ja lisäksi muovijätteen viennin edellytyksiä OECD-maihin tiukennetaan.

Pakkaus- ja pakkausjäteasetus (PPWR)

- Komissio antoi ehdotuksen 30.11.2022.
- Kieliversioiden tarkastus käynnissä, hyväksytään loka/marraskuussa 2024 ja tulee sovellettavaksi 18 kk voimaan tulon jälkeen
- KESKEINEN TAVOITE: pakkausjätteen määrän vähentäminen – uudelleenkäytön ja kierrätyksen lisääminen
- Taustalla huoli pakkausjätteen määrän jatkuvasta kasvusta
 - Viimeisen 10 vuoden aikana erityisesti kertakäyttöpakkauksista syntyvän jätteen määrä on kasvanut yli 20 prosenttia

PPWR – nostoja

- Kuljetuspakkauksille, ryhmäpakkauksille ja juomapakkauksille asetetaan sitovat uudelleenkäyttötavoitteet vuodeksi 2030 ja ohjeelliset tavoitteet vuodeksi 2040 tietyin poikkeuksin.
- Take a way -tuotteita myyvät yritykset veloitetaan tarjoamaan asiakkaille veloituksetta mahdollisuus ostaa juomia tai valmiita ruoka-annoksia omiin pakkauksiinsa.
- Pyrkimyksenä, että 2030 alkaen 10 prosenttia take away -tuotteista tarjottaisiin uudelleenkäytettävissä astioissa.
- Veloitteet muovipakkauksissa käytetylle kierrätetyn muovin pitoisuudelle.
- Komission edellytetään arvioivan biopohjaisten muovipakkausten teknisen kehityksen tilannetta kolmen vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta ja asettavan sen perusteella kestävyysvaatimukset ja mahdolliset tavoitteet muovipakkausten biopohjaiselle sisällölle.
- Asetuksen vaatimuksena on velvoittaa jäsenmaat perustamaan panttiin perustuva muovipullojen ja metallitölkkien palautusjärjestelmä. Tästä voisi vapautua korkean erilliskeräysasteensa vuoksi.
- Asetus kieltäisi tietyt kertakäyttöiset pakkaukset, kuten esim. hedelmien ja vihannesten kertakäyttöiset muovipakkaukset, ravintoloissa käytettävät muoviset kertakäyttöastiat ja majoituslalla käytettävät pienet shampoopullot.

PPWR - poikkeukset uudelleenkäyttötavoitteista

(Art 29.13 ja 14)

- alle 1000 kg pakkauksia vuodessa markkinoille saattava
- mikroyritys (alle 10 työntekijää)
- Jäsenmaat voivat sallia poikkeuksen tavoitteista taloudellisille toimijoille 5 v määräajaksi kerrallaan, mikäli
 - a. jäsenvaltion pakkausjätteiden kierrätysasteet eri pakkausmateriaaleille ylittävät 5 %-yksiköllä vuoden 2025 tavoitteet ja on odotettavissa, että myös 2030 tavoitteet ylittyvät 5 %-yksiköllä
 - b. jäsenmaa on saavuttamassa jätteen syntymisen ehkäisemistä koskevat tavoitteet (vuoteen 2028 mennessä 3 % vähemmän 2018 verrattuna) sekä
 - c. ko. toimijat ovat hyväksyneet jätteen synnyn ehkäisemistä koskevan suunnitelman.
- Komissio tarkastelee tavoitteita uudelleen 2034

Ajoneuvojen kiertotalousasetus

- Komissio antoi 13.7.2023 ehdotuksen asetukseksi ajoneuvojen suunnittelua koskevista kiertotalousvaatimuksista ja romuajoneuvojen jätehuollosta
 - Korvaisi romuajoneuvodirektiivin (2000/53/EY) ja kierrätettävyyssdirektiivin (2005/64/EY)
- Neuvottelut jatkuvat vielä Unkarin pj-kaudella.
- Tavoitteena
 - Edistää ajoneuvojen kiertotalouden mukaista suunnittelua ja valmistusta
 - Lisätä romuajoneuvojen osien uudelleenkäyttöä sekä materiaalien kierrättämistä ja hyödyntämistä
 - Estää romuajoneuvojen katoaminen asianmukaisen jätehuollon ulkopuolelle
 - Vähentää ajoneuvojen elinkaarenaikaisia ympäristöhaittoja
 - Auttaa turvaamaan kriittisten raaka-aineiden saantia EU:ssa

Poimintoja keinoista

- **Ajoneuvojen suunnitteluvaatimukset ja valmistajien velvollisuudet:**
 - Uudelleenkäytettävyys, kierrätettävyys, ajoneuvojen muovien kierrätysosuus, osien irrotettavuus, tiedonanto- ja merkintävelvollisuuksia, ajoneuvotyypin kiertotalousstrategia ja kiertotalouspassi
- **Romuajoneuvojen jätehuolto:**
 - Laajennettu tuottajavastuu, omistajalle velvollisuus toimittaa romuajoneuvo vastaanottoon, Uudelleenkäyttö- ja kierrätystavoitteet, muovi kierrätystavoite, tiettyjen osien irrottaminen ennen murskausta, uudelleenkäytettävien osien merkintä ja takuu
- **Käytetyt ajoneuvot ja niiden vienti:**
 - Romuajoneuvon määrittelykriteerit
 - Käytetty ajoneuvo voitaisiin viedä ulkomaille vain, jos se ei ole romuajoneuvo ja jos se on liikennekelpoinen jäsenmaassa, jossa se on viimeksi rekisteröity
 - Tulli valvoo käytettyjen ajoneuvojen vientiä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa

Jätedirektiivin muutosehdotus (5.7.2023) – elintarvike- ja tekstiilijäte

ELINTARVIKEJÄTTEET

- Elintarvikejätteen vähentämiseksi asetettaisiin jäsenmaita sitovat vähentämistavoitteet.
- Jäsenvaltioiden olisi vähennettävä vertailuvuodesta 2020 vuoden 2030 loppuun mennessä (tarkistus 2027):
 - 10 % elintarviketeollisuudessa
 - 30 % henkilöä kohden yhteisesti ruoan vähittäisjakelussa ja muussa jakelussa, ravintoloissa ja ruokapalveluissa sekä kotitalouksissa.
 - Vertailuvuodet 2020, 2021, 2022 tai 2023 (mahdollisuus myös ennen vuotta 2020)
- Luettelo toimista, jotka jäsenmaiden on lisättävä elintarvikejätteen vähentämissuunnitelmaan.

TEKSTIILIT

- Laajennettu tekstiili- ja jalkinetuotteiden tuottajavastuu
 - Velvollisuus erilliskerätä, käyttää uudelleen ja kierrättää käytetyt tekstiilit ja jalkineet
 - koskisi tekstiili- ja yritystekstiilejä, jotka on lueteltu erikseen ehdotuksen liitteessä IV
 - Erilliskerättyjä käytettyjä tekstiilejä ja jalkineita pidetään keräyksen yhteydessä jätteinä.
 - paitsi, jos ne otetaan vastaan ammattimaisen henkilökunnan välityksellä suoraan myyntiin.

Tuottajien olisi vastattava mm. seuraavista kustannuksista:

- käytettyjen tuotteiden kerääminen ja kuljetus uudelleenkäyttöön, uudelleenkäytön valmisteluun sekä kierrätykseen
- jätteiden lajittelu, uudelleenkäytön valmistelu sekä kierrätys, muut hyödyntämistoimet ja loppukäsittely
- yhteiseen keräysjärjestelmään kuuluvien **sosiaalisten toimijoiden** (social economy entities) ja muiden toimijoiden tuottaman tekstiilijätteen keräys, kuljetus ja käsittely.
- sekajätteen koostumustutkimukset viiden vuoden välein
- tiedottaminen kestävästä kulutuksesta, jätteen vähentämisestä, uudelleenkäytöstä, uudelleenkäytön valmistelusta, kierrätyksestä ja raportointi.

EU:n ekosuunnittelukehys:

uusi ekosuunnittelu-asetus (2024/1781) ja sen rinnalla vanha ekosuunnitteludirektiivi TEM vetovastuussa kokonaisuudesta

- Asetuksen soveltamisala laajenee direktiivistä merkittävästi
- Ekosuunnittelu laajenee koskemaan energiatehokkuuden lisäksi kiertotaloutta
- Tuoteryhmäkohtaisten delegoitujen ekosuunnitteluasetusten määrä kasvaa
- Komissio julkaisee ensimmäisen työsuunnitelman delegoiduista asetuksista
 - vireillä jo tekstiilit ja jalkineet sekä rauta ja teräs, muovi ja polymeerit
- Tavoitteena, että ensimmäiset asetukset hyväksytyt 2027
- Toimeenpanosäädösten päivityksiä ja uusia delegoituja säädöksiä voi olla vuoteen 2030 mennessä useita kymmeniä.
- Myymättömien kuluttajatuotteiden hävittämiskielto voimaan 19.7.2026

Ekosuunnitteluasetus – tuoteominaisuudet joita pyritään parantamaan

- a) käyttökestävyys;
- b) luotettavuus;
- c) uudelleenkäytettävyys;
- d) päivitettävyys;
- e) korjattavuus;
- f) mahdollisuus kunnossapitoon ja kunnostamiseen;
- g) huolta aiheuttavien aineiden esiintyminen;
- h) energiankulutus ja energiatehokkuus;
- i) kierrätettävyyden edistämisen mahdollisuus;
- j) resurssien käyttö ja resurssitehokkuus;
- k) kierrätetyn materiaalin osuus;
- l) mahdollisuus uudelleenvalmistukseen;
- m) kierrätettävyys;
- n) mahdollisuus materiaalien hyödyntämiseen;
- o) ympäristövaikutukset, mukaan lukien hiilijalanjälki ja ympäristöjalanjälki;
- p) odotettu jätteen syntyminen.

Orpon hallitusohjelmassa useita jätelakiin vaikuttavia kirjauksia – vaiheittainen valmistelu

JÄTELAKI 1

- Kunnan vastuun rajaaminen kotitalousjätteisiin JL 32 §
 - kunnan vastuu asumisen jätteistä rajattaisiin pääosin kotitalouksissa ja vapaa-ajan asumisessa syntyvään yhdyskuntajätteeseen.
 - jätteen haltija vastaisi jatkossa asumista ja sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja tarjoavien toimipaikkojen ja laitosasumisen yhteydessä syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollosta.
- Lisäksi annettaisiin EU:n akkuja ja paristoja sekä jäteakkuja ja - paristoja koskevaa asetusta täydentävät säännökset akkujen ja paristojen markkinavalvontaviranomaisesta (= Tukes).
- Valmistellusta kirjojen tuottajavastuusta luovuttu loppumetreillä kirja-alan toivomuksesta
- Esitykseen sisältyvä laki olisi tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivästä tammikuuta 2025.
- Hallituksen esitys hyväksyttiin 19.9.2024 ja se on eduskunnan käsiteltävänä

JÄTELAKI 2

- Hankkeessa on tarkoitus tehdä yhdyskuntajätehuollon kilpailuneutraliteettia koskeviin jätelain säännöksiin tarvittavat muutokset huomioiden hallitusohjelman mukaiset kirjaukset kuntien toissijaisen vastuun tarkentamisesta sekä ulosmyyntirajan tiukennuksesta
- Hankkeen tavoitteena on varmistaa kilpailuneutraliteetti sekä kilpailun toimivuus jätealalla
- Hankkeen aikataulutavoite: HE-luonnos lausuntokierroksella kevät 2025, HE:n eduskuntakäsittely syyskausi 2025, lain voimaantulo 2026
- Hankkeella seurantaryhmä: TEM, KKV, Kuntaliitto, KIVO, Kierrätysteollisuus ja SY

Huom: TEMin vetämä hankintalakiyöryhmä käsittelee HO-kirjausta koskien sidosyksikön omistuksen vähimmäisomistusprosenttia (10)

- sellaisenaan jätealaa koskiessaan aiheuttaisi merkittäviä muutoksia lakisääteistä palvelutehtävää hoitavien jätelaitosten osalta
- [KKV:n tutkimusraportti omistusosuusvaatimuksen vaikutuksista sidosyksikkömarkkinaan](#)

Kiertotalouslakihankkeella on monia tavoitteita

Selkeytetään jätealan lainsäädännön systematiikkaa ja suhdetta etenkin tuote- ja kemikaalisääntelyyn. Näin vähennetään sääntelytaakkaa ja luodaan mahdollisimman ennustettava toiminta- ja investointiympäristö kiertotalouden toimijoille.

Vahvistetaan tuotteita ja jätteitä koskevan sääntelyn elinkaarinäkökulmaa, lisätään kiertotalousmarkkinaa edistävää ohjausta ja toimia materiaalikiertojen edistämiseksi.

Parannetaan jätteisiin ja jätehuoltoon liittyvän tiedon julkisuutta ja saatavuutta.

Vähennetään vapaamatkustusta tehostamalla laillisuusvalvontaa ja luodaan yrityksille mahdollisimman tasapuoliset lähtökohdat toimia ja innovoida.

Pannaan täytäntöön valmisteltavana olevaa EU-sääntelyä, kuten jätedirektiivin muutos ja ajoneuvojen kiertotalousasetus. Pyritään samalla varmistamaan, että Suomi saavuttaa EU:n lainsäädännössä asetetut ja lähiaikoina asetettavat uudet tavoitteet, jotka koskevat mm. yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätystä, rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistä materiaalina ja elintarvikejätteen vähentämistä.

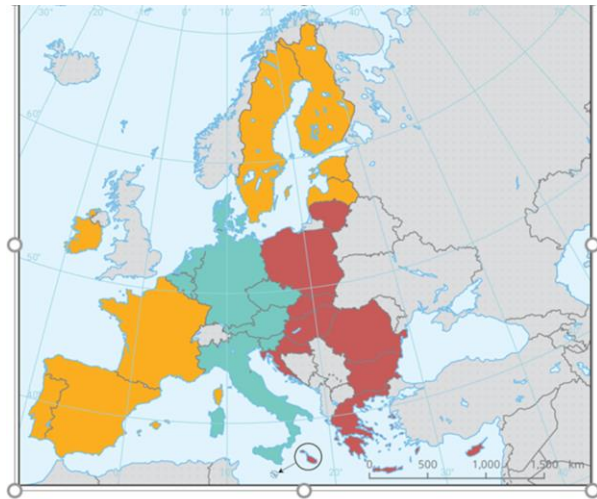

Kierrätysasteen nostoa unohtamatta

Suomi (ja monet muut EU-maat) rikkomusmenettelyssä

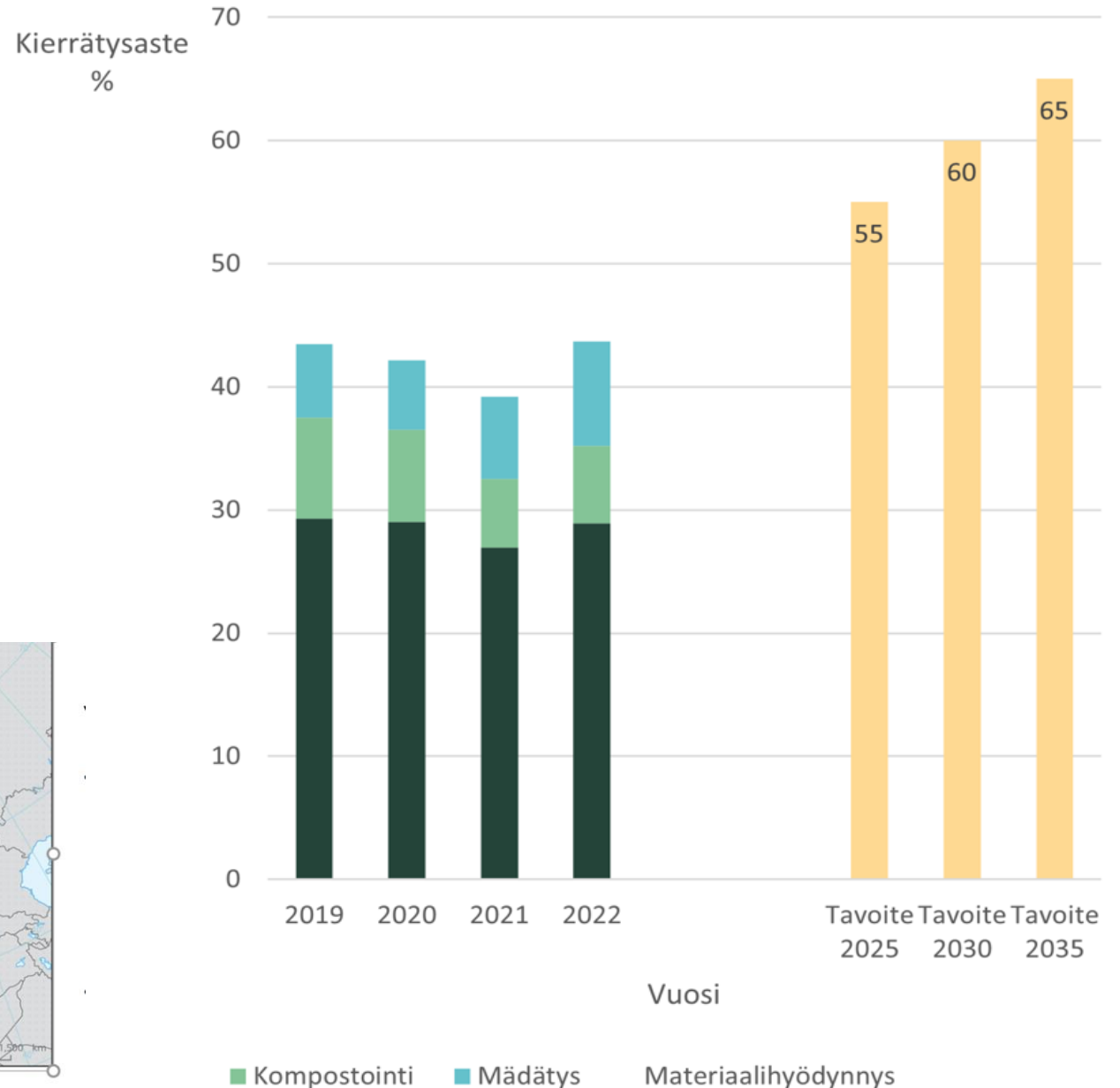
- Jätedirektiivin yhdyskuntajätteen kierrätysaste 2020
- SER-direktiivin mukainen SE-romun keräysaste 2019

Keinoja tunnistettu mm. komission varhaisvaroitusprosessissa ja vuoden alun [ratkaisurallissa](#).

- ↓ Jäsenvaltiot, jotka eivät ole vaarassa jäädä kummastakaan tavoitteesta
- Jäsenvaltiot, jotka ovat vaarassa jäädä yhdyskuntajätteen valmistelua uudelleenkäyttöön ja kierrätyksiä koskevista tavoitteista mutta eivät kaiken pakkausjätteen kierrätyksen kokonaistavoitteesta
- Jäsenvaltiot, jotka ovat vaarassa jäädä molemmista tavoitteista
- Tarkastelun ulkopuolella

(Lähde: Euroopan ympäristökeskus)

Työryhmä ja sidosryhmätyö

- [Työryhmän asettamispäätös 28.6.2024](#)
- Työryhmän kokoonpano:
 - Puheenjohtajisto: Anna-Maija Pajukallio & Jarmo Muurman
 - Sihteeristö: Jussi Kauppila & Olli Laukkanen
 - Kierrätysteollisuus ry, Suomen Kertovoima KIVO, Suomen kuntaliitto, Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK, Suomen Yrittäjät, Teknologiateollisuus ry, SYKE, SITRA, PIR-ely, WWF, TEM, MMM, STM, + YM:n asiantuntijoita
- Työryhmä toimii vuorovaikutuksessa jätealan ja kiertotalouden yhteistyöryhmän JÄKIn kanssa - otetaan huomioon kokousten ajoituksissa
- Työryhmälle perustetaan tarvittaessa **jaostoja**, kuten tuottajavastuujaosto
- Aikatauluja
 - työryhmä 1.7.2024 - 31.12.2025
 - tavoitteena ratkaisu sääntelyrakenteesta syyskaudella 24
- HE 8/2026 (mahdollinen budjettilaki)

Muuta lainsäädäntöä kohti kiertotaloutta

- **Uusiomateriaalien käytön edistäminen**
 - Jätteeksi luokittelun päättymistä (Ei Enää Jätettä eli EEJ) ja sivutuotteita koskevan päätöksenteon sujuvoittamista koskeva menettely
 - ns. UTU-HE lähdössä lausunnoille lokakuussa
 - Valtioneuvoston EEJ-asetukset jätteeksi luokittelun päättymisen arviointiperusteista
 - Betonimurske (466/2022)
 - Mekaanisesti kierrätetty muovi (270/2024)
 - Uusioöljy (taustavalmisteluvaihe)
- **MARA-asetuksen päivittäminen** (loppumetreillä?)
- **YSL PIMA- ja MASA-säätely** (taustavalmisteluvaihe)

Kiitokset!

Anna-Maija Pajukallio

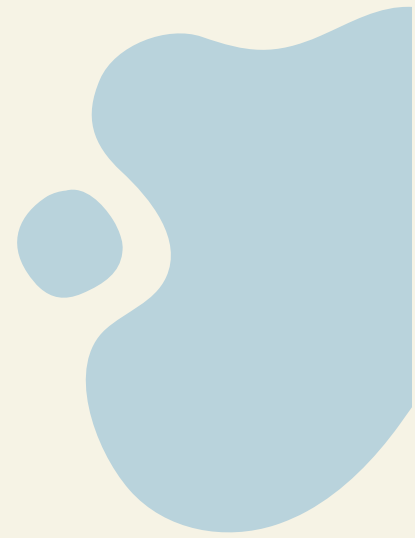
Anna-maija.pajukallio@gov.fi

p. 050 461 8652

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

